

បឋមត្ថយប័ ៤ សម្រាប់ទន្លេព្រាចាំ

បមេត្តធម៌ ៤ យ៉ាង

(ចិត្ត ៨៩ ឬ ១២១ ដួង, ចេតសិក ៥២, រូប ២៨, ជិញ្ញាណ ២ ឬ ៩ បទ)

*** ចិត្តបមេត្ត ៨៩ ឬ ១២១ ដួង :**

- ភាវាចបក្ខេមិ ៥៤ ដួង
- រូបាចបក្ខេមិមាន ១៥ ដួង
- អរូបាចបក្ខេមិមាន ១២ ដួង
- លោកុត្តក្ខេមិមាន ៤០ ដួង

ភាវាចបក្ខេមិមាន ៥៤ ដួង គឺ :

ក. អកុសលចិត្ត ១២ ដួង

លោកមូលចិត្ត ៨ ដួង

- ១- សោមនស្សសហគតំ និដ្ឋិតតសម្បយុត្តំ អសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។
- ២- សោមនស្សសហគតំ និដ្ឋិតតសម្បយុត្តំ សសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។
- ៣- សោមនស្សសហគតំ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តំ អសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹងសោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។
- ៤- សោមនស្សសហគតំ និដ្ឋិតតវិប្បយុត្តំ សសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៥- **ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្មយុត្តំ អសទ្ធារិកំ** លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៦- **ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្មយុត្តំ សសទ្ធារិកំ** លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹងឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៧- **ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ អសទ្ធារិកំ** លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៨- **ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ សសទ្ធារិកំ** លោកមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹងឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

ទោសមូលចិត្ត ២ ដួង

១- **ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសម្មយុត្តំ អសទ្ធារិកំ** ទោសមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ទោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ចិត្ត មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

២- **ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសម្មយុត្តំ សសទ្ធារិកំ** ទោសមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹងទោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយសេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់ចិត្ត មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

មោហមូលចិត្ត ២ ដួង

១- **ឧបេក្ខាសហគតំ វិចិកិច្ឆាសម្មយុត្តំ** មោហមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយ វិចិកិច្ឆា (សេចក្តីសង្ស័យ) ។

២- **ឧបេក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ចូសម្មយុត្តំ** មោហមូលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនាប្រកបដោយ ឧទ្ធច្ចៈ (សេចក្តីរាយមាយចិត្ត) ។

១- អហេតុកចិត្ត ១៨ ដួង:

អហេតុកអកុសលច្យាកចិត្ត ៧ ដួង

១- ឧបេក្ខាសហគតំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ឃើញរូបមិនល្អ ។

២- ឧបេក្ខាសហគតំ សោតវិញ្ញាណំ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ឮសម្លេងមិនល្អ ។

៣- ឧបេក្ខាសហគតំ ឃានវិញ្ញាណំ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ធំក្លិនមិនល្អ ។

៤- ឧបេក្ខាសហគតំ ជិន្នាវិញ្ញាណំ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ដឹងរសមិនល្អ ។

៥- ទុក្ខសហគតំ កាយវិញ្ញាណំ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយ នឹង ទុក្ខវេទនា ប៉ះផ្ទះផ្ទុះកាយ មិនជាទីប្រាថ្នា ។

៦- ឧបេក្ខាសហគតំ មនោទានុ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយ នឹង ឧបេក្ខាវេទនា ទទួលនូវអារម្មណ៍មិនល្អ ។

៧- ឧបេក្ខាសហគតំ មនោវិញ្ញាណទានុ អកុសលវិចារកមិក្កំ អកុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ពិចារណានូវអារម្មណ៍មិនល្អ ។

អហេតុកកុសលវិចារកមិក្ក ៨ ដួង

១- ឧបេក្ខាសហគតំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ កុសលវិចារកមិក្កំ កុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយ នឹង ឧបេក្ខាវេទនា ឃើញរូបល្អ ។

២- ឧបេក្ខាសហគតំ សោតវិញ្ញាណំ កុសលវិចារកមិក្កំ កុសលវិបាកចិត្តកើតរួមជា មួយនឹងឧបេក្ខាវេទនា ឮសម្លេងល្អ ។

៣- ឧបេក្ខាសហគតំ ឃានវិញ្ញាណំ កុសលវិចារកមិក្កំ កុសលវិបាកចិត្តកើតរួមជា មួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ធំក្លិនល្អ ។

៤-ឧបេក្ខាសហគតំ ជិន្នាវិញ្ញាណំ កុសលវិបាកចិត្តំ កុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយ នឹង ឧបេក្ខាវេទនា ស្រូបរសល្អ ។

៥-សុខសហគតំ ភាយវិញ្ញាណំ កុសលវិបាកចិត្តំ កុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹងសុខវេទនា ប៉ះខ្ទប់សម្មស្សល្អ ។

៦-ឧបេក្ខាសហគតំ មនោធាតុ កុសលវិបាកចិត្តំ កុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹងឧបេក្ខាវេទនា ទទួលនូវបញ្ហារម្មណ៍ល្អ ។

៧-សោមនស្សសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ អហេតុកកុសលវិបាកចិត្តំ អហេតុក-កុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ពិចារណានូវបញ្ហារម្មណ៍ល្អ ។

៨-ឧបេក្ខាសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ អហេតុកកុសលវិបាកចិត្តំ អហេតុក-កុសលវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ពិចារណានូវបញ្ហារម្មណ៍ល្អ ។

អហេតុកកិរិយាចិត្ត ៣ ដូច

១-ឧបេក្ខាសហគតំ មនោធាតុ អហេតុកកិរិយាចិត្តំ អហេតុកកិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា រាវរកអារម្មណ៍តាមបញ្ចុទ្ធារ ។

២-ឧបេក្ខាសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ អហេតុកកិរិយាចិត្តំ អហេតុកកិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា រាវរកអារម្មណ៍តាមមនោទ្វារ ។

៣-សោមនស្សសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ អហេតុកកិរិយាចិត្តំ អហេតុកកិរិយាចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា គឺការញញឹមរបស់ព្រះអរហន្ត ។

ក-សោភណកាមាវចរចិត្ត ២២ ដូច៖

មហាកុសលចិត្ត ៨ ដូច

១-សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ អសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

២-សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្មយុត្តំ សសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៣-សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ អសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៤-សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៥-ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្មយុត្តំ អសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៦-ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្មយុត្តំ សសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៧-ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ អសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៨-ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសទ្ធាវិកំ មហានុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

មហានិចារកចិត្ត ៨ ដួង

១.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្មយុត្តំ អសទ្ធាវិកំ មហានិចារកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

២.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្មយុត្តំ សសទ្ធាវិកំ មហានិចារកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្តកើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៣.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ អសទ្ធាវិកំ មហានិចារកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៤.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាវិបាកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៥.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ អសទ្ធវិកំ មហាវិបាកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៦.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាវិបាកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៧.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ អសទ្ធវិកំ មហាវិបាកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៨.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាវិបាកចិត្តំ មហាវិបាកចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

មហាកិរិយាចិត្ត ៨ ដួង

១.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ អសទ្ធវិកំ មហាកិរិយា- ចិត្តំ មហាកិរិយា- ចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

២.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ មហាកិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៣.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ អសទ្ធវិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ មហាកិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៤.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ មហាកិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៥.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ អសទ្ធវិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ មហាកិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៦.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្មយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាភិរិយាចិត្តំ មហាភិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៧.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ អសទ្ធវិកំ មហាភិរិយាចិត្តំ មហាភិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មិនមានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

៨.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ សសទ្ធវិកំ មហាភិរិយាចិត្តំ មហាភិរិយាចិត្ត កើតរួមជាមួយនឹង ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកបញ្ញា មានអ្នកដទៃបបួលដឹកនាំ ។

យ.រូចាវចរក្ខមិ មាន ១៥ ដូច៖

រូចាវចរកុសលចិត្ត ៥ ដូច

១.វិភក្តវិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមជ្ឈានកុសលចិត្តំ បឋមជ្ឈានកុសលចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ៥ គឺ វិភក្តៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានកុសលចិត្តំ ទុតិយជ្ឈានកុសលចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺ វិចារៈ, បីតិ, សុខៈ, និង ឯកគ្គតា ។

៣.មីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈានកុសលចិត្តំ តតិយជ្ឈានកុសលចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ៣ គឺ សុខៈ បីតិ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានកុសលចិត្តំ ចតុត្ថជ្ឈានកុសលចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ២គឺ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានកុសលចិត្តំ បញ្ចមជ្ឈានកុសលចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

រូចាវចរវេទនាចិត្ត ៥ ដូច

១.វិភក្តវិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមជ្ឈានវិចារចិត្តំ បឋមជ្ឈានវិចារចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ៥ គឺ វិភក្តៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារបីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានវិចារកមិក្កំ ទុតិយជ្ឈានវិចារកមិក្កំ ប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.បីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈានវិចារកមិក្កំ តតិយជ្ឈានវិចារកមិក្កំ ប្រកបដោយអង្គ ៣ គឺ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានវិចារកមិក្កំ ចតុត្ថជ្ឈានវិចារកមិក្កំ ប្រកបដោយអង្គ ២ គឺ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានវិចារកមិក្កំ បញ្ចមជ្ឈានវិចារកមិក្កំ ប្រកបដោយអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

រុច្ឆាវចរកិរិយាចិត្ត ៥ ដូច

១.វិតក្កវិចារបីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមជ្ឈានកិរិយាចិត្ត បឋមជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ប្រកប ដោយអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ, សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារបីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ទុតិយជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ៤ គឺ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.បីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈានកិរិយាចិត្ត តតិយជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ៣ គឺ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ចតុត្ថជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ២ គឺ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានកិរិយាចិត្ត បញ្ចមជ្ឈានកិរិយាចិត្ត ប្រកបដោយអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

៥.អរុច្ឆាវចរចិត្ត ១២ ដូច៖

អរុច្ឆាវចរកុសលចិត្ត ៤ ដូច

- ១.អាកាសានព្យាយាមតនកុសលចិត្តំ អាកាសានព្យាយាមតនកុសលចិត្ត ។
- ២.វិញ្ញាណព្យាយាមតនកុសលចិត្តំ វិញ្ញាណព្យាយាមតនកុសលចិត្ត ។
- ៣.អភិញ្ញព្យាយាមតនកុសលចិត្តំ អភិញ្ញព្យាយាមតនកុសលចិត្ត ។
- ៤.នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកុសលចិត្តំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកុសលចិត្ត ។

អនុប្បាចចរច្វាកចិត្ត ៤ ដួង

- ១.អាកាសានព្យាយាមតនវិបាកចិត្តំ អាកាសានព្យាយាមតនវិបាកចិត្ត ។
- ២.វិញ្ញាណព្យាយាមតនវិបាកចិត្តំ វិញ្ញាណព្យាយាមតនវិបាកចិត្ត ។
- ៣.អភិញ្ញព្យាយាមតនវិបាកចិត្តំ អភិញ្ញព្យាយាមតនវិបាកចិត្ត ។
- ៤.នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនវិបាកចិត្តំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនវិបាកចិត្ត ។

អនុប្បាចចរកិរិយាចិត្ត ៤ ដួង

- ១.អាកាសានព្យាយាមតនកិរិយាចិត្តំ អាកាសានព្យាយាមតនកិរិយាចិត្ត ។
- ២.វិញ្ញាណព្យាយាមតនកិរិយាចិត្តំ វិញ្ញាណព្យាយាមតនកិរិយាចិត្ត ។
- ៣.អភិញ្ញព្យាយាមតនកិរិយាចិត្តំ អភិញ្ញព្យាយាមតនកិរិយាចិត្ត ។
- ៤.នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកិរិយាចិត្តំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកិរិយាចិត្ត ។

ច.លោកុត្តរក្សមិមាន ៤០ ដួង:

ក-មក្កចិត្ត ២០ ដួង:

សោតាមគ្គមគ្គដ្ឋានចិត្ត ៥ ដួង

១.វិភក្តិវិធានវិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស បឋមវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា បឋមវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ វិចារ: វិចារ: បីតិ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

២.វិចារវិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស ធុតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ធុតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ វិចារ: បីតិ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

៣.វិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស តតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា តតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ បីតិ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

៤.សុខាភិបាលសហគ្រាស បតុវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា បតុវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

៥.ឧបេក្ខវិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស បញ្ចវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា បញ្ចវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ ឧបេក្ខ និង ឯកត្តតា ។

សករណ៍វិស័យសុខាភិបាល ៥ ជូ

១.វិភក្តិវិធានវិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស បឋមវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា បឋមវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ វិចារ: វិចារ: បីតិ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

២.វិចារវិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស ធុតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ធុតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ វិចារ: បីតិ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

៣.វិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស តតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា តតិយវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ បីតិ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

៤.សុខាភិបាលសហគ្រាស បតុវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា បតុវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ សុខ: និង ឯកត្តតា ។

៥.ឧបេក្ខវិស័យសុខាភិបាលសហគ្រាស បញ្ចវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា បញ្ចវ័យសុខាភិបាលសុខភាពបច្ចេកវិទ្យា ប្រកបដោយ ឧបេក្ខ និង ឯកត្តតា ។

អនាគាមិមគ្គដ្ឋានចិត្ត ៥ ដួង

១.វិភក្តិវិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ទុតិយដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.មីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត តតិយដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ចតុត្ថដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត បញ្ចមដ្ឋានអនាគាមិមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

អរហត្តមគ្គដ្ឋានចិត្ត ៥ ដួង

១.វិភក្តិវិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្ត ទុតិយដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្តប្រកបដោយ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.មីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្ត តតិយដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្ត ចតុត្ថដ្ឋានអរហត្តមគ្គចិត្ត ប្រកបដោយសុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ខមេភ្នេកក្តតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានអរហត្តមគ្គិចិក្កំ បញ្ចមជ្ឈានអរហត្តមគ្គិចិក្កំ ប្រកបដោយ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

ខ-ផលជ្ឈានចិត្ត ២០ ដូច៖

សោតាបត្តិផលជ្ឈានចិត្ត ៥ ដូច

១.វិភក្តិវិចារមីតិសុខេកក្តតាសហិតំ បឋមជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ បឋមជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ ប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកក្តតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ ទុតិយជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ ប្រកបដោយ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.មីតិសុខេកក្តតាសហិតំ តតិយជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ តតិយជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំប្រកបដោយ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកក្តតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ ចតុត្ថជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ ប្រកបដោយ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ខមេភ្នេកក្តតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំ បញ្ចមជ្ឈានសោតាបត្តិផលចិត្តំប្រកបដោយ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

សកទាគាមិផលជ្ឈានចិត្ត ៥ ដូច

១.វិភក្តិវិចារមីតិសុខេកក្តតាសហិតំ បឋមជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ បឋមសកទាគាមិផលចិត្តំ ប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកក្តតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ ទុតិយជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ ប្រកបដោយ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.មីតិសុខេកក្តតាសហិតំ តតិយជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ តតិយជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ ប្រកបដោយ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ ចតុត្ថជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តប្រកបដោយ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តំ បញ្ចមជ្ឈានសកទាគាមិផលចិត្តប្រកបដោយ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

អនាគាមិផលជ្ឈានចិត្ត ៥ ដូច

១.វិភក្កវិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តំ បឋមជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្ត ប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តំ ទុតិយជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្ត ប្រកបដោយ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣.មីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តំ តតិយជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តប្រកបដោយ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តំ ចតុត្ថជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្ត ប្រកបដោយ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តំ បញ្ចមជ្ឈានអនាគាមិផលចិត្តប្រកបដោយ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

អរហត្តផលជ្ឈានចិត្ត ៥ ដូច

១.វិភក្កវិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ បឋមជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ បឋមជ្ឈានអរហត្តផលចិត្ត ប្រកបដោយ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

២.វិចារមីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ ទុតិយជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តប្រកបដោយ វិចារៈ បីតិ សុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៣. បីតិសុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ តតិយជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ ប្រកបដោយ បីតិសុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៤. សុខេកគ្គតាសហិតំ បតុត្តជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ បតុត្តជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ ប្រកបដោយសុខៈ និង ឯកគ្គតា ។

៥. ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ បញ្ចមជ្ឈានអរហត្តផលចិត្តំ ប្រកបដោយ ឧបេក្ខា និង ឯកគ្គតា ។

ចេតសិកបរមត្ថ ៥២ ដួង

ក-អញ្ញាសមាណចេតសិក ១៣ ដួង:

ផស្សោ ប៉ះអារម្មណ៍, **វេទនា** សោយអារម្មណ៍, **សញ្ញា** សម្គាល់អារម្មណ៍, **ចេតនា** គិតចាត់ចែងអារម្មណ៍, **ឯកគ្គតា** ផ្តងចិត្តឲ្យមានអារម្មណ៍តែមួយ, **ជីវិតិទ្រិយ័** ញ៉ាំងសហជាតធម៌-ឲ្យរស់នៅ, **មនសិការោ** ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត, **វិតក្កោ** ត្រិះរិះអារម្មណ៍, **វិចារោ** ពិចារណានូវអារម្មណ៍, **អធិក្ខោ** ចុះស៊ីបក្នុងអារម្មណ៍, **វិរិយ** ព្យាយាម, **បីតិ** ផ្អែកក្នុងកាយក្នុងចិត្ត, **នន្លោ** បំណង- ក្នុងអារម្មណ៍។

ខ-អកុសលចេតសិក ១៤ ដួង:

មោហោ រង្វេងក្នុងអារម្មណ៍, **អហិរិកំ** មិនខ្មាសបាប, **អនោត្តប្បំ** មិនតក់ស្លុតក្នុងបាប, **ខន្ធច្នំ** រើរវាយក្នុងអារម្មណ៍, **លោភោ** ជាប់ជំពាក់ក្នុងអារម្មណ៍, **ទិដ្ឋិ** ការយល់ខុស, **មាណោ** រឹងក្តឹង, **ទោសោ** ប្រទូស្តក្នុងអារម្មណ៍, **ឥស្សា** ប្រណែន, **មច្ឆរិយ័** កំណាញ់, **កុក្ខុច្នំ** ក្តៅក្រហាយ-ស្តាយក្រោយ, **ទីនំ** រុញចំពោះកុសល, **មិទ្ធិ** ងងុយដោកងក់, **វិចិកិទ្ធា** សង្ស័យ ។

គ-សោភណចេតសិក ២៥ ដួង:

សទ្ធា ជឿកម្មផល, **សតិ** រលឹកដឹងខុសត្រូវ, **ហិរិ** ខ្មាសបាប, **ឱត្តប្ប** តក់ស្លុតក្នុងអំពើ-បាប, **អលោភោ** មិនជាប់ជំពាក់, **អទោសោ** មិនប្រទូស្ត, **តត្រមជ្ឈត្តតា** សម្លឹងកណ្តាល, **កាយបស្សន្ធិ** ស្ងប់កាយ, **ចិត្តបស្សន្ធិ** ស្ងប់ចិត្ត, **កាយលហុតា** ស្រាលកាយ, **ចិត្តលហុតា** ស្រាលចិត្ត, **កាយមុទុតា** ទន់ភ្លន់កាយ, **ចិត្តមុទុតា** ទន់ភ្លន់ចិត្ត, **កាយកម្មញ្ញតា** កាយគួរដល់ការងារ, **ចិត្តកម្មញ្ញតា** ចិត្តគួរដល់ការងារ, **កាយចាគុញ្ញតា** កាយស្ងាត់

ជំនាញ, **ចិត្តបាគុញ្ញតា** ចិត្តស្ងាត់ជំនាញ, **កាយុទុកតា** កាយត្រឹមត្រូវ, **ចិត្តុទុកតា** ភាវៈនៃចិត្តត្រង់, **សម្មាសាធា** សម្តីប្រពៃ, **សម្មាភម្មន្តោ** ការងារប្រពៃ, **សម្មាអាជីវោ** អាជីវៈប្រពៃ, **ករុណា** អាណិត, **មុទិតា** ទន់ភ្លន់, **បញ្ញិន្រ្ទិយំ** ភាវៈជាធំក្នុងការចេះដឹង គឺបញ្ញា ។

-**សព្វចិត្តសាធារណបេតសិក** ៧ គឺ៖ ផស្ស្យា, វេទនា, សញ្ញា, ចេតនា, ឯកគ្គតា, ជីវិតិន្រ្ទិយំ, មនសិកាវោ ។

-**មកិណ្ណកបេតសិក** ៦ គឺ៖ វិតក្កោ, វិចារោ, អធិមោក្កោ, វិរិយំ, បីតិ, ឆន្ទោ ។

-**សោភណសាធារណបេតសិក** ១៩ គឺ៖ សទ្ធា, សតិ, ហិរិ, ឱត្តប្ប, អលោភោ, អទោសោ, តត្រមជ្ឈត្តតា, កាយបស្សទ្ធិ, ចិត្តបស្សទ្ធិ, កាយលហុតា, ចិត្តលហុតា, កាយមុទុតា, ចិត្តមុទុតា, កាយកម្មញ្ញតា, ចិត្តកម្មញ្ញតា, កាយបាគុញ្ញតា, ចិត្តបាគុញ្ញតា, កាយុជុកតា, ចិត្តុជុកតា ។

-**វិទេសិ** ៣ គឺ៖ សម្មាវាចា, សម្មាភម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ ។

-**អប្បមញ្ញាបេតសិក** ២ គឺ៖ ករុណា, មុទិតា ។

-**បញ្ញិន្រ្ទិយបេតសិក** ១ គឺ៖ បញ្ញិន្រ្ទិយំ ។

រូបបរមត្ថ ២៨

ក-សភារវរូប ១៨ គឺ៖

បឋវីធាតុ (ធាតុដី), **អេហោធាតុ** (ធាតុទឹក), **តេជោធាតុ** (ធាតុភ្លើង), **វាយោធាតុ** (ធាតុខ្យល់), **ចក្ខុបសាធនុប** (ភ្នែក), **សោតបសាធនុប** (ត្រចៀក), **ឃានបសាធនុប** (ប្រមុះ), **ជិន្ហាបសាធនុប** (អណ្តាត), **កាយបសាធនុប** (កាយ), **រូបារម្មណ** (រូប), **សន្ធារម្មណ៍** (សម្លេង), **គន្ធារម្មណ៍** (ក្លិន), **សោរម្មណ៍** (រស), **ឥត្ថិតាវរូប** (រូបស្រី), **មុទិសតាវរូប** (រូបប្រុស), **ហនយវត្ថុរូប** (បេះដូង), **ជីវិតរូប** (ជីវិត), **អេហាររូប** (អាហារ) ។

ខ-អសភារវរូប ១០ គឺ៖

បរិច្ឆេទរូប (រូបជាចន្លោះ), **កាយវិញ្ញត្តិរូប** (កំរើកាយ, **វចិវិញ្ញត្តិរូប** (កំរើកវាចា), **រូបលហុតា** (រូបស្រាល), **រូបមុទុតា** (រូបទន់), **រូបកម្មញ្ញតា** (រូបគួរដល់ការងារ), **ឧបយរូប** (រូបកើតឡើង), **សន្តតិរូប** (តំណនៃរូប), **ជនោរូប** (រូបជរា), **អនិច្ចតារូប** (រូបមិនទៀង) ។

-**មហានុតរូប** ៤ គឺ៖ បឋវី, អាបោ, តេជោ, វាយោ ។

-**ឧបាយរូប** ២៤ គឺ៖ បសាទរូប ៥, វិសយរូប ៤ ឬ ៧, ហទយរូប ១, ឥត្តិការរូប ១, បុរិសការរូប ១, អាហាររូប ១, ជីវិតរូប ១, វិញ្ញត្តិរូប ១, អាកាសរូប (បរិច្ឆេទរូប), វិការរូប ៣, លក្ខណរូប ៤ ។

-**រូប ៩** កើតតែអំពីកម្មសុទ្ធ គឺ៖ បសាទរូប ៥, ការរូប ២, ជីវិតរូប ១, ហទយរូប ១ ។

-**រូប ២** កើតតែអំពីចិត្តសុទ្ធ គឺ៖ កាយវិញ្ញត្តិរូប ១, វចិវិញ្ញត្តិរូប ១ ។

-**រូប ១** គឺ៖ សំឡេង កើតអំពីចិត្តក៏មាន កើតអំពីឧត្តក៏មាន ។

-**វិការរូប ៣** គឺ៖ រូបលហុតា, រូបមុទុតា, រូបកម្មញ្ញតា ។ វិការរូប ៣ នេះ កើតអំពីចិត្តក៏មាន កើតអំពីអាហារក៏មាន ។

-**រូប ៩** គឺ៖ មហានុតរូប ៤, និង វណ្ណា ១, តន្ត្រា ១, រសោ ១, ឱជា ១, អាកាសធាតុ ១ ។ រូប ៩ នេះកើតអំពីកម្មក៏មាន កើតអំពីចិត្តក៏មាន កើតអំពីឧត្តក៏មាន កើតអំពីអាហារក៏មាន ។

និព្វានបមេត្ត ២ យ៉ាង គ៖

១.សឧបាទិសេសនិព្វានធាតុ រំលត់កិលេស តែខន្ធនៅសល់ នៅឡើយ ។

២.អនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ រំលត់ទាំងកិលេស ទាំងខន្ធក៏បែកធ្លាយទៅ ។

ទុក្ខសច្ច មានអត្ថ ៤ យ៉ាង

១.បីឡនត្តោ ដោយអត្ថថា បៀតបៀនសត្វឲ្យលំបាក ។

២.សំខតត្តោ ដោយអត្ថថា តណ្ហាជាបច្ច័យតាក់តែង ។

៣.សន្តោសគោ

ដោយអត្ថថា ញ៉ាំងសត្វឲ្យក្តៅ ។

៤.វិបរិណាមគោ

ដោយអត្ថថា ធ្វើសត្វឲ្យប្រែប្រួល វិបរិតផ្សេងៗ ។

សមុទយសច្ច មានអត្ថ ៤ យ៉ាង

១.អយុហានគោ

មានអត្ថថា ប្រមូលកងទុក្ខ ។

២.និទានគោ

មានអត្ថថា ជាហេតុឲ្យកើតកងទុក្ខ ។

៣.សំយោគគោ

មានអត្ថថា ប្រកបសត្វទុកក្នុងសង្សារវដ្ត ។

៤.បរិពោធគោ

មានអត្ថថា កង្វល់ដោយវត្ថុកាម ។

និរោធសច្ច មានអត្ថ ៤ យ៉ាង

១.និស្សរណគោ

មានអត្ថថា រលាស់ខ្លួនចេញចាកភព ។

២.វិចេកគោ

មានអត្ថថា មិនកង្វល់ដោយវត្ថុកាម និង កិលេសកាម ។

៣.អសំខតគោ

មានអត្ថថា គ្មានបច្ច័យប្រជុំតាក់តែង ។

៤.អមតគោ

មានអត្ថថា ជាអមតធម៌ គឺ ធម៌មិនចេះស្លាប់ ។

មគ្គសច្ច មានអត្ថ ៤ យ៉ាង

១.និយ្យានគោ

មានអត្ថថា នាំខ្លួនចេញចាកភព ។

២.ហេតុគោ

មានអត្ថថា ជាហេតុនៃព្រះនិព្វាន ។

៣.និទស្សនគោ

មានអត្ថថា សម្តែងចេញ គឺ បានឃើញច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ។

៤.អធិបត្យគោ

មានអត្ថថា ជាធំក្នុងការរម្ងាប់កងទុក្ខទាំងពួង ។

បទរបស់ព្រះនិព្វាន ៩ បទ គៈ

- ១. ភគវិភាយ ដើម្បីប្រាសចាកតម្រេក ។
- ២. មននិម្មនាយ ដើម្បីញ៉ាំញីនូវសេចក្តីស្រវឹង ។
- ៣. មិចាសវិនយាយ ដើម្បីកំចាត់បង់នូវការស្រេចឃ្លានក្នុងកាម ។
- ៤. អលយសមុគ្គាយាយ ដើម្បីដកចេញនូវសេចក្តីអាល័យក្នុងកាម ។
- ៥. វដ្តមន្តនាយ ដើម្បីផ្តាច់បង់នូវវដ្តៈ ។
- ៦. តន្ត្រាក្វាយាយ ដើម្បីអស់ទៅនៃតណ្ហា ។
- ៧. វិភាយ ដើម្បីមិនមានរាគៈ ។
- ៨. និរោធាយ ដើម្បីរំលត់បង់ ។
- ៩. និព្វានាយ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ។

រៀបរៀងដោយ ព្រះភិក្ខុ សារត្តមម្នោ នួន សារ៉េត (ព្រះជន្ម ៣៥)

ថ្ងៃចន្ទ ៩រោច ខែកត្តិក ឆ្នាំវក អដ្ឋស័ក ព.ស.២៥៦០, គ.ស.២០១៦